

לים אחרות: כדי להעביר ארבעה מנדטים צריך המרכז החופשי להכפיל את כוחו פי שלוש ויותר לעומת כוחו בבחירות הקודמות. תופעה מעין זו היא בלתי סבירה במציאות הישראלית. גם כדי לקבל שני מנדטים בכנסת הבאה, ולשמור על ייצוגו בכנסת הנוכחית, יאלץ תמיר, בתנאים של חוק באדר-עופר, להכפיל את כוחו. דבר שהוא הישג נכבד ואתגר רציני.

על רקע זה הרי בדרג המסחרי הפשוט של היצע ובקושי, נראה היה סירובם של מנהיגי גח"ל להעניק לתמיר את הייצוג שביקש, מוצדק והגיוני, השאלה היתה, מדוע מוכנים היו להעניק לרשימה הממלכתית מה שלא היו מוכנים לתת לתמיר? אין איש חולק על כך שהרשימה ה"ממלכתית" זקוקה לנס גדול כדי להצליח להעביר שני מנדטים בכנסת הבאה. למרות זאת, היה כדאי לגח"ל, להעניק לה ייצוג של שלושה מקומות בטוחים, רק כדי להתגבר על המחסום הפסיכולוגי הרציני בחלקים רבים ביישוב, והמונע מאנשי הרוואים את עצמם כמשתייכים לתנועת העבודה, להצביע בעד גח"ל.

שינאה פיזית

כך מוגדר יחסו של מנחם בגין כלפי שמואל תמיר. אנשים שעקבו אחרי התנהגות בגין במגעים להקמת הליכוד טרוני, כי למרות רצונו באיחוד, הוא מגלה סלידה פיזית, כשהוא נאלץ להזכיר את תמיר.

סקר שפורסם בשבוע שעבר הורו כי בצורה בלתי מעוררת, שרבים מן הסידי מפלגות הימין לא יצביעו בעד הליכוד, אם יוקם. מבחינה זו ספק אם מרכיבי הליכוד יזכו בתוספת כוח אם יתייצבו לבחירות לכנסת ברשימה אחת. מבחינה אובייקטיבית נראתה הברירה שניצבה בפני מפלגות הליכוד אחת: ללכת לבחירות מפורדים ומסוכסכים, או להתלכד לצורך הבחירות כדי להתפלג ולהסתכסך לאחריו.

אחדות התעשייה, היבואנים, נציגי הענפים הכלכליים, או סוחר הקרקעות עובד בן עמי, ראש עיריית נתניה, שהפעילו את כל כוח השפעתם כדי לשכנע את צמרת גח"ל לחזור בה מהחלטותיה הקודמות וללכת לקראת תמיר.

האינטרס שלהם היה ברור: הם היו מעוניינים בליכוד שיצטרף לממשלה, יאפי שר להם להינות מחלקים גדולים יותר מהעוגה הממלכתית המתחלקת עליידי שליטון המערך.

כדאי היה לבגין ולגח"ל לשלם את המחיר לרשימה הממלכתית ובלבד שיוכיז לו ליצור לעצמם תדמית כמי שחסידי בן גוריון ותומכי משה דיין מוכנים לשלם עימם פעולה.

אבל האינטרס הגדול ביותר להקמת הליכוד, לא היה של העסקנים המוליטיים משלוש מפלגות הימין, כאשר פוצץ הליכוד, החל להתערער המרד הגדול בקרב תומכי גח"ל, שהאשימו את מנהיגיהם ב"אחריות לפיצוץ, רק אז ניתן היה לראות מי הם האינטרסנטים האמיתיים המעוניינים בליכוד, ומי הם בעלי ההשפעה בגח"ל.

הסתבר שוב כי המפלגה המתיימרת להיות מפלגה עממית, המגינה על האינטרסים של שוכבות המצוקה הנחשלות, נמצאת תחת השפעתם הבלעדית של בעלי ההון הגדול בישראל, אילי התעשייה וספי סרי הקרקעות. הם שהרימו את נס המרד נגד מנהיגות גח"ל, היו אלה ראשי הת

בתוך מפלגתו שלו, והמייחלים רק לאפר שרות הראשונה להדיחה. בגין היה מוכן לקחת על עצמו את הסיכון שגח"ל לא רק שלא תגביר את כוחה, אלא שאפילו תפסיד מייצוגה, ובלבד שהוא ישרא ה"שליט הביולוגי של מנהג הימין.

מלבד זאת פעלו בבגין, כמו בשאר אנשי גח"ל, תחושות סלידה עמוקות מאוד ובלתי ניתנות לשליטה, כלפי אישיותו של שמואל תמיר, לאדם מהצד קשה להבין זאת. אבל כל אנשי גח"ל, כולל הליברלים המתונים שבהם, שונאים את תמיר שינאה פניויה ממש, ההופכת את יחסם אליו למשהו שמעבר ליריבות רגילה בין עסקנים פוליטיים. להוציא את ח"כ בנימין הלוי, הקשור לתמיר עוד מהימים בהם שימש שופט במישפט שזכה לתואר מישפט קסטנר, בו היה תמיר פרקליטו של מלי כאל גרינוואלד, הנאשם האמיתי במישפט, הרי לגבי שאר עסקני גח"ל כרוכה ה"השלימה עם הכנסת תמיר למחנה בהתגברות על מעצורים פסיכולוגיים, נפשיים ופזיזים חזקים ביותר.

לתמיר עצמו היה צריך להיות עניין בליכוד לא פחות מאשר לבגין, אומנם הוא היה הופך בכך למיספר 4 במנהיגות סיעה גדולה במקום מנהיג בלעדי של סיעה קטנה, אולם ההשתלבות בליכוד היתה נותנת לו סיכוי להגשים את שאיפת חייו, ולהיות שר בממשלה, בקונסטלציה מסויימת כאשר תקום קואליציה בין המערך לבין הליכוד, רק כך ניתן להבין שאחד הנושאים למיקוח האידיאולוגי בין מרכיבי הליכוד, שכל אחד בהם מנסה להתחרות בשותפו במידת האופר

תפילה

יורם ארידור, מראשי המתנגדים לצירוף תמיר לליכוד, נושא את ידיו כאילו בתפילה למניעת הליכוד בין מפלגתו למרכז החופשי.

ויציגויות שבו, היה חלוקת תיקי השרים, במיקרה שתוקם קואליציה והליכוד יצ" (1872):

אלא שמול סיכוי זה פעל בתמיר כוח נגדי, הוא היה שיכור בתחושת ניצחון שילפנייהניצחון. בעיקר העניקה לו תחושה זו העיתונות הימנית, שתמיר הפך בניהתפנוקים שלה, מאחר שתמיר רגיש לפירסומת ולמה שנכתב עליו בעיתונים יותר מאשר כל פוליטיקאי אחר בישראל, הוא השתכנע והלהיב את עצמו ממה שנכתב בהשראתו בעיתונים אודותיו, מבחינה אריתמטית פשוטה לא היה לתחושת הניצחון של תמיר על מה להסתמך.

מרד בעלי ההון

כדאי פעם לנתח את מאונו של תמיר, כדי לבחון באיזו מידה יש רצינות ליות בתביעותיו ובאולטימטום שהגיש לגח"ל.

בבחירות לכנסת השביעית הסתכם כוחו של המרכז החופשי במנדט אחד למעשה, כאשר שנת בקצת יותר מ-16 אלף קולות, במשך שעות ארוכות במהלך מניין הקולות, היה ספק אם בכלל עבר תמיר את אחוז החסימה. הוא קיבל לבסוף את המנדט השני אחר שבעודפי הקולות היה לו יתרון של 114 קולות על רק"ח. ש"מ מפעיליה נאסרו ערב הבחירות.

אם אומנם מאמין תמיר במה שמנבאים לו הסקרים, לפיהם יזכה בכנסת הבאה ב-4 מנדטים אם יתמודד בצורה עצמאית, פירושו הדבר שהוא מאמין כי יקבל למעלה מ-50 אלף קולות, מכיוון שהמורד היה כפי הנראה כ-13 אלף קול למנדט. במי

זה היה צפוי מראש:

בסופו של דבר, למרות שטרם החליט וטרם החל אפילו בדיונים עם אנשי גח"ל, נראה כי האופציה האחרונה היא האפר שרות הסבירה ביותר.

כעבור שבועיים, כאשר החלו המגעים בין מפלגות הימין על הקמת הליכוד, חזרה העולם הזה את תוצאותיהם בדייקנות (העולם הזה 1874, מיום 1.8.73):

...התוכנית המקורית היתה להטמין מלכודת לבגין בעורתם של שני הגנרלים, עזר וייצמן ואריק שרון. שני האלופים נמנים על ידידיו האישיים של שמואל תמיר מזה שנים. לא רק שהם קרובים לו בהשקפותיהם הקיצוניות בנושאי חוץ וביטחון, אלא שהם מדברים באותה שפה שהוא מדבר, חושבים באותם תדרים. שלושתם, כפי שהם מתבטאים בינם לבין עצמם, "משרדים על גל אחד".

...בגין הבחין במלכודת שעה קלה לפני שעמד ליפול לתוכה. הוא החליט להפיל את תמיר לאותו פח שממן לו.

בגין שיכנע את מקורביו, כי נייחן להרוץ את התקפת תמיר וחב"ריו הגנרלים, ולחשוף את צביעותם כלפי קהל הבחורים. התכנית היתה כדלהלן:

- גח"ל על כל אנשיו יתמוך בהתלהבות בהצעות האיחוד במיסגרת המערך.
- גח"ל יחייב את אריק להצטרף למפלגה הליברלית ולפעול מטעמה.
- גח"ל יקבל את כל התנאים האידיאולוגיים שיציבו לו, הכל בשם סיסמת המערך הנגדי.
- הפיצוץ יהיה בשלב מאוחר, כאשר יגיעו לדיון בהרכב רשימת מועמדי המערך הימני לכנסת. גח"ל יכתוב או תנייח אים כאלה שתמיר וחבריו לא יוכלו לעמוד בהם. הם יאלצו להיכנע או כניעה משיפילה או לפרוש מהמערך.
- גח"ל תציג או את תמיר כאינטרסנטים צבועים, שרק הכיסאות מעניינים אותם, תהדוף את התקפתם ואריק יתמוך בהם.

עם פרישתו של האלוף אריק שרון מצה"ל, ביום בו כינס אריק את מסיבת העיתונאים הראשונה שלו, כתב העולם הזה (1872):

...אריק חותר ליצירת מערך ימני גדול, שיכלול את גח"ל, המרכז החופשי, ע"מ, אנשי ארץ ישראל השלמה, ובו ישתלב ככל"ת תלוי.

אופציה זו אינה באה בחשבון בן מנהיגי ה"חסי האיבה האישיים במצב כזה נותרה אופציה למערך מצומצם יותר, של הקבוצות הימניות הקטנות. מבחינת השפה המשותפת והמנטאליות, קרוב אריק שרון יותר מכל לשמואל תמיר, מנהיג המרכז החופשי, אולם הוא מודע כנראה לעובדה שהליכה עם תמיר, כמוה כהתאבדות פוליטית. לעומת זאת, אם יוצר מערך של המרכז החופשי, הרשימה הממלכתית תית וארץ-ישראל השלמה, עשוי אריק להצטרף לגוף כזה תוך תיקון וזה שגם עזר וייצמן יפרוש עם אנשיו מהרות ויצטרף אליהם.

אם גם מערך כזה לא יקום — נראה שרובו של אריק תוביל אותו בסופו של דבר אל המפלגה הליברלית, וזאת, לא משום שהוא רוי אה את עצמו ליברל יותר מ"חרות-ניק", בעת שניהל את המשא ומתן להצטרפות לגח"ל לפני ארבע שנים, הוא היה צריך להצטרף כבלתי תלוי, ולא כמעמד אחת החטיבות. מה שאירע לעזר וייצמן בשנה האחרונה לימד אותו לקח. ככל הנראה יגיע אריק את המפלגה הליברלית כמעט, ממנו יוכל להתנגש עם מנחם בגין, מבלי שבגין יוכל להפיל עליו עליו סנקציות, כשם שעשה לוייצמן.

התסריט: "העולם הזה" מיום 1.8.73

את עצמם למצב בו תומכיהם מצפים מהם להפגין קפיצה ליליית ניה מסעירה, אף אחד מהם אינו שש לקפוץ. כולם מחפשים את הדרך לרדת. אם בסוף, בצורה כלשהיא, הם אמנם יקפצו, תהיה זו קרוב לוודאי נפילה הרבה יותר מאשר קפיצה.